

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

06.10.2022. Nr. 1.7-2/938

Uz 06.07.2022. Nr. b/n

Dienvidkurzemes novada pašvaldībai

Informācijai: ZAB “Kreics un partneri”

*Par līdzdalības izvērtējumu SIA “LIEPĀJAS RAS”
un SIA “RAS 30”*

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Dienvidkurzemes novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) pilnvarotās personas ZAB “Kreics & Partneri” vēstuli, kurā KP tiek lūgta sniegt atzinumu par veiktajiem līdzdalības izvērtējumiem Pašvaldības kapitālsabiedrībās. KP šajā vēstulē sniedz atzinumu par divām Pašvaldības kapitālsabiedrībām – SIA “LIEPĀJAS RAS” un SIA “RAS 30”.

Attiecībā uz SIA “LIEPĀJAS RAS” un SIA “RAS 30” pavadvēstulei ir pievienoti izvērtējuma ziņojumi un aizpildīts KP sastādītais pašnovērtējuma rīks publisku personu līdzdalības kapitālsabiedrībā izvērtēšanai (turpmāk kopā – Izvērtējums).

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskajai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības izvērtējumu, ietverot arī ekonomisko izvērtējumu, un konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem.

KP ir saņēmusi biedrības “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera” (turpmāk – LTRK) viedokli par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu Pašvaldības kapitālsabiedrībās. Minētajā LTRK atzinumā nav tikušas vērtētas SIA “LIEPĀJAS RAS” un SIA “RAS 30”, vienlaikus LTRK aicinājusi pārskatīt nevērtēto kapitālsabiedrību, t.sk. SIA “Liepājas RAS” un SIA “RAS 30”, sniegtos pakalpojumus un pēc iespējas vairāk kapitālsabiedrību darbības nodrošināšanā iesaistīt privāto sektoru. LTRK paudusi arī viedokli, ka publiskā pārvalde var iesaistīties komercdarbībā, ja tā izpilda vismaz vienu no diviem kritērijiem: 1) publiskas pārvaldes kapitālsabiedrība apsaimnieko valsts interesēm nozīmīgus stratēģiskos aktīvus, nodrošinot to vērtības pieaugumu un tautsaimniecības izaugsmi, vienlaikus nesot atbildību sabiedrības priekšā par to izmantošanu, un/vai 2) iesaistoties komercdarbībā tiek novērstas brīvā tirgus nepilnības.

KP pēc iepazīšanās ar Izvērtējumu konstatē, ka Pašvaldība ir veikusi VPIL 88. panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu attiecībā uz kapitālsabiedrību sniegtajiem pakalpojumiem, kā arī konsultējusies ar komersantus pārstāvošajām biedrībām, līdz ar to KP sniegs atzinumu par Izvērtējumu.

SIA "RAS 30"

100 % SIA "RAS 30" kapitāldaļu pieder Pašvaldībai¹. Saskaņā ar SIA "RAS 30" statūtu 1. punktu SIA "RAS 30" dibināšanas mērķis ir reģionālā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas projekta realizācija Aizputes, Durbes, Grobiņas, Nīcas, Pāvilostas, Priekules, Rucavas un Vaiņodes novados.

Izvērtējumā norādīts, ka atbilstoši NACE klasifikatoram SIA "RAS 30" komercdarbības veidi ir atkritumu apstrāde un izvietošana (izņemot bīstamos atkritumus) (38.21), kā arī atkritumu savākšana (38.11).

Vienlaikus izvērtējumā ir sniegta informācija, ka SIA "RAS 30" pieder 30,85% SIA "LIEPĀJAS RAS" kapitāla daļu, tiek skaidrots, ka SIA "RAS 30" neveic citas darbības kā tikai SIA "LIEPĀJAS RAS" kapitāla daļu turēšanu un pārvaldīšanu.

Izvērtējumā sniegta informācija, ka SIA "RAS 30" 2019. gadā ir strādājusi ar peļņu 6 404 EUR apmērā, savukārt 2020. un 2021. gadā strādājusi ar zaudējumiem, attiecīgi 7 142 EUR un 6 779 EUR.

Izvērtējumā ZAB "Kreics & Partneri" ieteicis Pašvaldībai izbeigt līdzdalību SIA "RAS 30", līdz ar to Pašvaldība iegūtu papildus 30,85 % SIA "LIEPĀJAS RAS" kapitāla daļu, tādējādi iegūstot kopējo līdzdalību SIA "LIEPĀJAS RAS" 34,14 % apmērā.

Vienlaikus ZAB "Kreics & Partneri" iesaka Pašvaldībai izvērtēt nepieciešamību iegūt kopējo tiešo līdzdalību SIA "LIEPĀJAS RAS" 34,14% apmērā un noskaidrot privāto tirgus dalībnieku interesi iegādāties visas vai daļu no SIA "RAS 30" piederošajām SIA "LIEPĀJAS RAS" kapitāla daļām, tās atsavinot (pārdodot) Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumā noteiktajā kārtībā, bet saglabājot līdzdalību SIA "LIEPĀJAS RAS" Pašvaldībai nozīmīgu jautājumu izlemšanā.

KP konstatē, ka statūtu 5.2. punkts paredz, ka SIA "RAS 30" darbības izbeigšanas vai likvidācijas gadījumā, SIA "RAS 30" piederošās kapitāla daļas SIA „Liepājas RAS” pāriet sabiedrības dibinātāju īpašumā², proporcionāli daļu skaitam sabiedrībā. Ņemot vērā, ka visas SIA "RAS 30" kapitāla daļas pieder Pašvaldībai, atbilstoši statūtu 5.2. punktam SIA "RAS 30" darbības izbeigšanas vai likvidācijas gadījumā sākotnēji SIA "RAS 30" kapitāla daļām jāpāriet Pašvaldības īpašumā. Attiecīgi pēc kapitāla daļu iegūšanas Pašvaldība varētu vērtēt nepieciešamību un ekonomisko pamatotību kapitāla daļu atsavināšanai.

Vienlaikus KP pauž atbalstu Izvērtējumā sniegtajam ieteikumam izbeigt Pašvaldības līdzdalību SIA "RAS 30".

SIA "Liepājas RAS"

¹ <https://info.ur.gov.lv/#/legal-entity/42103022818>

² Saskaņā ar 17.11.1999. dibināšanas līgumu SIA "RAS 30" dibinātāji ir 28 Liepājas novada pagastu domes.

Pašvaldības līdzdalības apjoms SIA “LIEPĀJAS RAS” ir 3,29 %, Liepājas valstspilsētas pašvaldības līdzdalības apjoms – 65,85 %, savukārt SIA “RAS 30” līdzdalības apjoms – 30,86 %.

SIA “LIEPĀJAS RAS” komercdarbības veids atbilstoši NACE klasifikatoram ir atkritumu apstrāde un izvietošana (izņemot bīstamos atkritumus) (38.21), savukārt tās stratēģiskais mērķis – nodrošināt videi draudzīgu, efektīvu atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu poligonā “Ķīvītes” un ilgtspējīgu atkritumu apsaimniekošanu Liepājas pilsētā un reģionā. Attīstīt reģionālo atkritumu apsaimniekošanas centru un sadarbību ar iesaistītajām pusēm.

Pamatdarbības ietvaros SIA “LIEPĀJAS RAS” apsaimnieko Liepājas reģionālo atkritumu poligonu „Ķīvītes”, kas atrodas Grobiņas pagastā, Dienvidkurzemes novadā. Atkritumu poligonā tiek pieņemti atkritumi no Liepājas pilsētas, Dienvidkurzemes novada, Kuldīgas novada un Saldus novada.

Kā SIA “LIEPĀJAS RAS” papildu darbības veidi norādīti – biogāzes ieguve, elektroenerģijas ražošana un tirdzniecība (kā subproduktu pārdodot siltumenerģiju), nekustamā īpašuma (zemes) iznomāšana, Liepājas reģiona Atkritumu apsaimniekošanas plāna izpildes koordinēšana un realizēšana, konsultēšana, izglītojošo pasākumu veikšana, videi draudzīgas un atbildīgas domāšanas un dzīvesveida popularizēšana, projektu vides aizsardzības un citās jomās gatavošana un realizēšana, kā arī slēgtās Liepājas pilsētas izgāztuves “Šķēde” apsaimniekošana un rekultivēšana, kurā līdz 2013. gada februārim tika veikta biogāzes ieguve un elektroenerģijas ražošana.

KP konstatē, ka SIA “LIEPĀJAS RAS” ir spējusi pēdējā gadā būtiski kāpināt savu peļņu. Proti, ja 2019. gadā SIA “LIEPĀJAS RAS” peļņa bija 36 985 EUR, bet 2020. gadā 88 703 EUR, tad 2021. gadā tā sastādīja 241 859 EUR. SIA “LIEPĀJAS RAS” darbību nodrošina no saviem finanšu ieņēmumiem, proti, SIA “LIEPĀJAS RAS” nesaņem Pašvaldības dotācijas.

Izvērtējumā norādīts, ka nododot SIA “LIEPĀJAS RAS” darbību privātiem komersantiem, pastāv augsts risks kvalitātes un pakalpojuma apjoma kritumam, privātiem komersantiem nespējot nodrošināt nepieciešama apjoma pakalpojumus, kvalitāti un drošības standartus, kapitālieguldījumus infrastruktūrā. No atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma sniegšanas standarta ir būtiski atkarīga arī vides kvalitāte. Papildus starp SIA “LIEPĀJAS RAS” un Centrālās finanšu un līgumu aģentūru 2022. gadā ir noslēgts līgums par projekta “Divu fāzu sausās anaerobas fermentācijas sistēmas izveide poligonā “Ķīvītes” organisko atkritumu pārstrādei” īstenošanu.

Izvērtējumā pausts viedoklis, ka ar līdzdalību SIA “LIEPĀJAS RAS” Pašvaldība nodrošina no likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktās funkcijas (organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus (ūdensapgāde un kanalizācija; siltumapgāde; sadzīves atkritumu apsaimniekošana; notekūdeņu savākšana, novadīšana un attīrīšana) neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds) izpildi. Izvērtējuma veicēju ieskatā SIA “LIEPĀJAS RAS” veiktā komercdarbība tiek veikta tirgus nepilnības apstākļos un komercdarbība uzskatāma par stratēģiski svarīgu pakalpojumu Dienvidkurzemes novada un blakus esošo reģionu attīstībai un skar stratēģiski svarīgus īpašumus (poligons “Ķīvītes”,

rekultivētā atkritumu izgāztuve “Šķēde”).

Atkritumu poligona apsaimniekošana un atkritumu apglabāšana

SIA “LIEPĀJAS RAS” apsaimniekotais sadzīves atkritumu poligons “Ķīvītes” ir vienīgais sadzīves atkritumu poligons Dienvidkurzemē. Izvērtējumā uzsvērts, ka citi tirgus dalībnieki nesniedz atkritumu apglabāšanas pakalpojumus, jo to rīcībā nav atkritumu apglabāšanai piemērota infrastruktūra, kā arī citu tirgus dalībnieku ienākšanu šajā tirgū liedz normatīvie akti.

KP konstatē, ka atbilstoši 25.06.2013. Ministru kabineta noteikumu Nr. 337 “Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģioniem” 3. punktam, Latvijas teritorija ir sadalīta 10 atkritumu apsaimniekošanas reģionos, kas liedz vienā reģionā darboties vairākiem atkritumu apglabāšanas poligoniem, līdz ar to atkritumu apglabāšanas pakalpojuma sniegšanā tirgus klasiskā izpratnē nepastāv. Vienlaikus KP konstatē, ka SIA “LIEPĀJAS RAS” darbību atkritumu apglabāšanas jomā regulē Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija un SIA “LIEPĀJAS RAS” izsniegta sadzīves atkritumu apglabāšanas atkritumu poligonos pakalpojumu sniedzēju licence.

KP vairākkārt savos atzinumos ir atzinusi, ka atkritumu apglabāšana un atkritumu poligonu apsaimniekošana atbilst VPIL 88. panta pirmajā daļā minētajiem nosacījumiem, kas pamato publisku personu kapitālsabiedrību darbību tirgū, ņemot vērā, ka šajā jomā pastāv tirgus nepilnība, kas izriet no normatīvā regulējuma.

Papildus arī LTRK iepriekš ir savos atzinumus norādījusi, ka tās vērtējumā reģionālo atkritumu apsaimniekošanas centru pārvaldīšana un valstiski stratēģiski svarīgo infrastruktūras objektu, tai skaitā atkritumu apsaimniekošanas poligonu, apsaimniekošana var būt valsts vai pašvaldības tiešā atbildībā, lai tie varētu tikt atbilstoši pārvaldīti, uzturēti un attīstīti, ņemot vērā Eiropas Savienības uzstādītos ambiciozos atkritumu apsaimniekošanas mērķus. Attiecībā par šāda veida kapitālsabiedrības darbību, LTRK ieskatā Pašvaldības iesaiste ir jāsaglabā, jo tie ir stratēģiski nozīmīgi attiecīgajam reģionam.

Ņemot vērā, ka SIA “LIEPĀJAS RAS” veic pašvaldības autonomo funkciju sadzīves atkritumu apsaimniekošanas jomā, kā arī attiecīgā SIA “LIEPĀJAS RAS” darbība, ir pamatota ar atkritumu apsaimniekošanas nozares normatīvajiem aktiem un plānošanas dokumentiem, KP atzīst, ka SIA “LIEPĀJAS RAS” darbība, apsaimniekojot Liepājas reģionālo atkritumu poligonu “Ķīvītes”, nodrošinot sadzīves atkritumu apglabāšanu, ir uzskatāma par atbilstošu Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88.panta pirmās daļas 1., 2. un 3.punktam, t.i., tiek novērsta tirgus nepilnība, tiek radīti pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai un pārvaldīts tāds īpašums, kas ir stratēģiski svarīgs valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Papildu darbība

Izvērtējumā kā SIA “LIEPĀJAS RAS” papildu darbības veidi norādīti biogāzes ieguve, elektroenerģijas ražošana un tirdzniecība (kā subproduktu pārdodot siltumenerģiju), nekustamā īpašuma (zemes) iznomāšana, Liepājas reģiona Atkritumu apsaimniekošanas plāna izpildes

koordinēšana un realizēšana, konsultēšana, izglītojošo pasākumu veikšana, videi draudzīgas un atbildīgas domāšanas un dzīvesveida popularizēšana, projektu vides aizsardzības un citās jomās gatavošana un realizēšana, kā arī slēgtās Liepājas pilsētas izgāztuves “Šķēde” apsaimniekošana un rekultivēšana, kurā līdz 2013. gada februārim tika veikta biogāzes ieguve un elektroenerģijas ražošana.

Izvērtējumā vērsta uzmanība, ka no SIA “LIEPĀJAS RAS” sniegtajiem papildu pakalpojumiem ieguvēji ir atkritumu radītāji, jo Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, nosakot maksu par sadzīves atkritumu apglabāšanu, ņem vērā arī citus SIA “LIEPĀJAS RAS” sniegtos pakalpojumus un vērtē to ietekmi uz sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifu.

Attiecībā uz papildpakalpojumiem, KP norāda, ka papildpakalpojumu veikšana var būt attaisnojama, ja kumulatīvi izpildās visi turpmāk norādītie kritēriji:

- 1) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci;
- 2) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu;
- 3) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina kapitālsabiedrības maksātspēju);
- 4) pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no kapitālsabiedrības puses.

Attiecībā uz saražoto elektroenerģiju Izvērtējumā norādīts, ka to SIA “LIEPĀJAS RAS” pārdod AS “Enerģijas publiskais tirgotājs”. Savukārt attiecībā uz siltumenerģijas ražošanu tiek norādīts, ka siltumenerģiju, kuru SIA “LIEPĀJAS RAS” iegūst elektroenerģijas ražošanas procesā, tiek izmantota kapitālsabiedrības vajadzībām, bet tā kā siltumenerģija tiek saražota lielākā apmērā nekā nepieciešama pašpatēriņam, līdz ar to SIA “LIEPĀJAS RAS” pārdod saražoto siltumenerģiju komersantiem, kuri var nodrošināt tā lietderīgu izmantošanu.

Attiecībā uz nekustamo īpašumu nomu tiek norādīts, ka SIA “LIEPĀJAS RAS” tai piederošo nekustamo īpašumu piedāvā iznomāt komercdarbības veicējiem. SIA “LIEPĀJAS RAS” nomai piedāvātie zemes gabali atrodas atkritumu apglabāšanas poligonā tuvumā, lai privātie komersanti varētu attīstīt uzņēmējdarbību, kas saistīta ar atkritumu apsaimniekošanu vai citiem SIA “LIEPĀJAS RAS” pieejamajiem resursiem (siltumenerģija).

KP secina, ka attiecīgo pakalpojumu sniegšana atbilst iepriekš norādītajiem kritērijiem, vienlaikus KP atgādina par nepieciešamību noteikt sniedzamo pakalpojumu cenas atbilstoši pastāvošajām tirgus cenām un regulāri veikt konkurences neitralitātes izvērtējumus, lai novērstu darbības neatbilstības Konkurences likuma 14.¹ pantam riskus.³

Attiecībā uz SIA “LIEPĀJAS RAS” sniegtajiem papildu pakalpojumiem: Liepājas reģiona Atkritumu apsaimniekošanas plāna izpildes koordinēšana un realizēšana, konsultēšana, izglītojošo pasākumu veikšana, videi draudzīgas un atbildīgas domāšanas un dzīvesveida popularizēšana, projektu vides aizsardzības un citās jomās gatavošana un realizēšana, KP secina, ka iepriekšminētās darbības ir saistītas ar SIA “Liepājas RAS” pamatdarbību atkritumu apsaimniekošanas nozarē, izpildot tai ar normatīvajiem aktiem un politikas plānošanas dokumentiem paredzētās funkcijas Liepājas atkritumu apsaimniekošanas reģionā. Līdz ar to minēto papildu pakalpojumu sniegšana ir attaisnojama.

³ Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlīnijas, pieejamas <https://www.kp.gov.lv/lv/media/1147/download>

Ar cieņu
priekšsēdētāja p. i.

L. Daugaviete